

Prof. Dr.
Emine YAZICIOĐLU

Prof. Dr.
Zehra ŐEKER ÖĐÜZ

SİGORTA HUKUKU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	XIX
§1. SİGORTA KAVRAMI, SİGORTA HUKUKUNUN KONUSU VE KAYNAKLARI.....	1
I. SİGORTANIN TANIMI VE UNSURLARI.....	1
II. SİGORTANIN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ.....	1
III. SİGORTA SİSTEMİ	4
IV. SİGORTANIN İŞLEVLERİ.....	5
V. SİGORTACILIĞIN TEMEL ÖZELLİKLERİ.....	6
1. Sigortacılık Bilimsel ve Teknik Esaslara Dayanan Bir Faaliyettir.	6
2. Sigortacılık, Yasal Olarak Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Zorunlu Olan Bir Faaliyettir.	7
3. Sigortacılık Ulusal Sınırları Aşan Bir Faaliyettir.....	8
VI. SİGORTAYI SOSYAL SİGORTADAN AYIRAN UNSURLAR.....	8
VII. SİGORTA HUKUKUNUN KONUSU VE KAYNAKLARI	9
1. Sigorta Hukukunun Konusu	9
2. Sigorta Hukukunun Kaynakları	10
2.1. Sigorta Hukuku Mevzuatı.....	10
2.2. Sigorta Genel Şartları.....	12

§2. SİGORTACILIK FAALİYETLERİNİN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ.....	15
I. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULMASINA İLİŞKİN ESASLAR.....	15
1. Tip Sınırlandırılması.....	16
2. Faaliyet Alanının Sınırlandırılması.....	16
3. Branş Sınırlaması.....	17
II. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULMASINDAN ÖNCE ALINMASI GEREKEN İZİN KOŞULU.....	18
III. ŞİRKETLERİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER.....	21
1. Kurucuların Sahip Olması Gereken Özellikler.....	21
2. Hisse Senetlerinin Özelliği.....	22
3. Sermaye Tutarına İlişkin Düzenleme.....	23
4. Holding Bünyesinde Faaliyet Gösterecek Sigorta Şirketlerinde Aranılan Özellikler.....	23
5. Kooperatif Esasına Göre Yapılanan Şirketlerin Sahip Olması Gereken Özellikler.....	24
6. Yabancı Sigorta Şirketlerine İlişkin Düzenleme.....	24
IV. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FAALİYETE GEÇMESİNE İLİŞKİN ESASLAR.....	25
1. Ruhsat Alınmasına İlişkin Koşulların Değerlendirilmesi ...	25
2. Şirketin Kurulmasından İtibaren Bir Yıl İçerisinde Ruhsat Başvurusunda Bulunulmasının Zorunlu Olması.....	26
3. Ruhsat Başvurularının Bakanlıkça Değerlendirilmesindeki Esaslar.....	26
V. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN ÇALIŞMA ESNASINDA KONTROLÜ.....	28
1. Şirketlerin Uymakla Yükümlü Olduğu Esaslar.....	28
1.1. Teknik Karşılık ve Teminat Ayırma Yükümlülüğü.....	28
1.2. Şirket Hesaplarının Tutulması, Denetimi ve İlanına İlişkin Esaslar.....	29

1.3. Aktif Azaltıcı İşlem Yasası	31
1.4. İntifa ve Oy Haklarına İlişkin Esaslar.....	32
1.5. Esas Sözleşme Değişiklikleri.....	33
1.6. İç Kontrol Sisteminin Kurulması.....	35
2. Devletin Çalışma Esnasında Denetim Yetkisi.....	35
2.1. Genel Olarak	35
2.2. Şirketin Mali Bünyesinin Güçlendirilmesi	36
3. Sigorta Sözleşmesine İlişkin Yetkiler	39
3.1. Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesine İlişkin Esaslar	39
3.2. Tarife ve Teminat Tutarlarının Belirlenmesine İlişkin Esaslar	42
VI. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN SONA ERMESİNDE DEVLETİN DENETİM YETKİSİ.....	43
1. Tasfiye, Birleşme, Devir, Portföy Devri ve İflas.....	43
2. Ruhsatın İptali	45
3. Ruhsat İptaline İlişkin SK m. 7 Düzenlemesi.....	46
§3. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, KURULMASI, TARAFLARI VE UNSURLARI	49
I. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, UNSURLARI VE ÖZELLİKLERİ.....	50
1. Tanım.....	50
2. Özellikleri	51
3. Uygulanacak Hükümler	51
4. Sözleşmenin Unsurları	52
4.1. Sigortanın Konusu	52
4.2. Riziko.....	52
4.2.1. Kavram	52
4.2.2. Sigortalanan Riziko.....	53
II. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI.....	54
1. Genel Olarak	54
2. Sözleşmenin Temsilci Vasıtasıyla Akdedilmesi	56

3. Sigorta Sözleşmelerinin Aracılar Vasıtasıyla Kurulması	58
3.1. Sigorta Acentesi	60
3.1.1. Tanım	60
3.1.2. Türleri	60
3.1.3. Sigorta Acentelerinin Denetimi.....	61
3.1.3.1. Faaliyete Başlamada Denetim	61
(i) Genel Olarak.....	61
(ii) Sigorta Acenteliği İzni (Uygunluk Belgesi) Verilmesi	63
3.1.3.2. Faaliyet Sırasında Denetim.....	64
(i) Şube açma.....	64
(ii) Başka işle iştigal yasağı.....	64
3.1.3.3. Acentelik İlişkisinin Esasları.....	65
(i) Acentelik sözleşmesi ve acentelik yetkisi verilmesi	65
(ii) Acentenin sigorta poliçesi düzenleme ve prim tahsil etme yetkisi.....	66
(iii) Acentenin diğer yetkileri	67
(iv) Sigortacının hak sahibine yapması gereken ödemeyi acenteye yapması ..	67
(v) Sigorta acentesinin diğer yükümlülükleri.....	68
(vi) Acentenin ücret (komisyon) hakkı ..	68
(vii) Acentelik ilişkisinin sona ermesinin sonuçlarına ilişkin SK düzenlemeleri	69
(a) Yapılmış ve kısa sürede yapılacak işler için komisyon hakkı	69
(b) Denkleştirme (portföy tazminatı) talep hakkı	70
3.2. Sigorta / Reasürans Brokeri	72
3.2.1. Tanım	72
3.2.2. Faaliyete Başlamada Denetim	73
3.2.2.1. Ruhsat koşulları	73
3.2.2.2. Ruhsat verilmesi.....	76
3.2.2.3. Yurt dışında kurulu brokerler	76

3.2.3. Faaliyet Esnasında Denetim.....	76
3.2.4. Ruhsat İptali.....	78
3.2.5. Brokerin Müşteri (Olası Sigorta Ettiren / Sigortacı) ile İlişkisi	79
3.2.6. Broker ile Sigortacı / Reasürör Arasındaki İlişki.	81
III. SİGORTA TÜRLERİ	82
1. TTK uyarınca sigorta sözleşmelerinin sınıflandırılması	82
2. Doktrinde yapılan sınıflandırmalar.....	85
2.1. Zarar Sigortası – Meblağ Sigortası	85
2.1.1. Zarar Sigortaları.....	85
2.1.2. Meblağ Sigortaları	86
2.2. Zorunlu Sigorta – İsteğe Bağlı Sigorta	87
2.3. Malvarlığı Sigortaları – Şahıs Sigortaları	88
IV. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI VE İLGİLİLER.....	88
1. Sözleşmenin Tarafları.....	88
1.1. Sigortacı.....	88
1.2. Sigorta ettiren.....	89
2. İlgililer.....	89
2.1. Hayat Sigortalarında	89
2.1.1. Sigortalı (Riziko Şahsı).....	89
2.1.2. Lehtar (Sigortadan Yararlanacak Şahıs)	90
2.2. Zarar Sigortalarında	92
2.2.1. Sigortalı	92
2.2.2. İpotekli Alacaklı.....	92
2.2.3. Zarar Gören	93
V. ZORUNLU SİGORTALAR	93
1. Sözleşme Yapılması Zorunluluğu.....	93
2. Sözleşmenin Türkiye’de Yapılması Zorunluluğu ve İstisnaları.....	96
3. Zorunlu Sigorta Sözleşmelerinin Kurulmasının Denetlenmesi.....	96

4. Güvence Hesabı	98
VI. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN ÖZEL GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ	100
1. Abonman Sözleşmesi	100
2. Geçici Sigorta Himayesi	101
3. Birleştirilmiş Sözleşmeler	101
4. Geçmişe Etkili Sigorta Sözleşmeleri.....	102
§4. SİGORTA SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	103
I. TARAFLARIN SÖZLEŞMENİN KURULMASINDAN ÖNCEKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	103
1. Sigortacının Bilgilendirme (Aydınlatma) Yükümlülüğü ...	103
1.1. Genel Olarak Bilgilendirme ve Aydınlatma Terimlerinin Anlamı	103
1.2. Genel Olarak Sözleşmelerde Bilgilendirme Yükümlülüğü	104
1.3. Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğünün Düzenlenmesine Dair Bazı Hususlar	104
1.3.1. Terim Meselesi	104
1.3.2. Uzaktan İletişim Araçları Kullanılarak Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri	105
1.3.3. Özel Sağlık Sigortası Sözleşmeleri	107
1.3.4. Düzenleme Sorunları ve Çözümü	108
1.4. Bilgilendirme Yükümlüsü	109
1.5. Bilgilendirme Muhatabı	110
1.5.1. Sözleşmenin Akdinden Önce.....	110
1.5.2. Sözleşmenin Akdinden Sonra	111
1.6. Bilgilendirmenin Kapsamı	111
1.6.1. Sözleşme Öncesi	111
1.6.2. Sözleşme Süresince	112
1.7. İfa Şekli	113

1.7.1. Sözleşme Öncesi	113
1.7.2. Sözleşme Süresince	115
1.8. İfa Zamanı	116
1.8.1. Sözleşmenin Akdinden Önce	116
1.8.2. Sözleşmenin Akdinden Sonra	116
1.9. Yükümlülüğün İhlali	116
1.9.1. SSBilY Düzenlemesi	116
1.9.2. TTK Düzenlemesi	117
1.9.2.1. Sigorta Ettirenin Hangi Halde İtiraz Edebileceği	118
1.9.2.2. Ondört Günlük Sürenin Ne Zaman İşlemeye Başlayacağı	119
1.9.2.3. İtirazın Şekli	120
1.9.2.4. Süresinde İtiraz Edilmesinin Anlamı ve Sonucu	120
1.9.2.5. Süresinde İtiraz Edilmemesinin Anlamı ve Sonucu	122
1.9.3. Bazı Kararlar	123
2. Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi İhbar Görevi	129
2.1. Genel Olarak Sözleşme Öncesi İhbar Görevi ve Yerine Getirilmesi	131
2.2. İhbar Görevinin Yükümlüsü	131
2.3. İhbarın Muhatabı	132
2.4. İhbarın Yapılması Gereken Zaman	132
2.5. İhbarın İçeriği	132
2.6. İhbarın Yöntemi	135
2.7. Sözleşme Öncesi İhbar Görevinin İhlali ve Yaptırım Sistemi	137
2.7.1. Yaptırım Sistemi	141
2.7.1.1. Sigortacının İhhalin Varlığını Rizikonun Gerçekleşmesinden Önce Öğrenmesi	142
(i) Genel Olarak	142
(ii) Hayat sigortası sözleşmelerinde özel düzenleme	143

2.7.1.2. Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra	
İhlalin Öğrenilmesi	143
(i) Kasten İhlalin Tespiti Halinde	144
(ii) İhlalin Kasten Gerçekleştirilmediğinin	
Tespiti Halinde	145
2.7.2. Yaptırımın Uygulanamayacağı İhtimaller	146
2.7.2.1. Cayma Hakkının Kullanılmasından	
(Yaptırımın Uygulanmasından) Açıkça veya	
Zımnen Vazgeçilmişse	147
2.7.2.2. Caymaya Yol Açan İhale Sigortacının Yol	
Açması	147
2.7.2.3. Sigortacı, Sorularından Bazıları Cevapsız	
Bırakıldığı Hâlde Sözleşmeyi Yapmışsa	147
II. TARAFLARIN SÖZLEŞMENİN KURULMASINDAN	
SONRAKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ	150
1. Sigortacının Poliçe Düzenleme ve Verme Yükümlülüğü....	150
2. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri	151
2.1. Prim Ödeme Borcu.....	151
2.1.1. Ödeme Zamanı, Şekli ve Yeri	152
2.1.2. Primin Ödenmemesinin Sonuçları.....	154
2.1.2.1. Primin veya İlk Taksitinin Ödenmemesinin	
Sonuçları	154
2.1.2.2. Primin Sonraki Taksitlerinin	
Ödenmemesinin Sonuçları.....	155
2.1.2.3. Hayat Sigortası Sözleşmelerinde	
Sonraki Primin Ödenmesinde Temerrüdün	
Sonuçları	158
(i) Sigorta Sözleşmesinden Ayrılma (TTK	
m. 1500).....	158
(ii) Sigorta Ettirenin Sigortacıdan Ödünç	
İsteme Hakkı (TTK m. 1501).....	159
(iii) Prim Ödemeden Muaf Sigorta (TTK	
m. 1502)	159
2.2. Rizikoyu Ağırlaştırılmama Görevi.....	161
2.2.1. Rizikonun Ağırlaştığını İhbar Görevi.....	161

2.2.2. Yapıtırma ilişkin hükümler	162
2.2.2.1. Genel Olarak	162
(i) İhlalin Rizikonun Gerçekleşmesinden Önce Öğrenilmesi	162
(ii) İhlalin Rizikonun Gerçekleşmesinden Sonra Öğrenilmesi	163
III. TARAFLARIN RİZİKONUN	
GERÇEKLEŞMESİNDEN SONRAKİ	
YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	
1. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri	166
1.1. Rizikonun Gerçekleştiğini İhbar Görevi.....	166
1.1.1. İhbarın Yükümlüsü	166
1.1.2. İhbarın Süresi.....	166
1.1.3. Görevin İhhalinin Yaptırımı.....	166
1.2. Bilgi Verme ve Araştırma Yapılmasına İzin Verme Yükümlülüğü.....	167
1.3. Zararı Önleme, Azaltma ve Sigortacının Rücu Haklarını Koruma Yükümlülüğü	168
2. Sigortacının Ödeme Yapma Borcu.....	170
2.1. Genel Olarak	170
2.2. Himaye Borcunun Genel Sınırları	170
2.2.1. Sigorta Bedeli	170
2.2.1.1. Kavram.....	170
2.2.1.2. Sigorta Bedelinin Belirlenmesi.....	170
2.2.2. Sigorta Değeri.....	171
2.2.3. Sigorta Zararı.....	172
2.2.4. Aktif Zarar Sigortalarında Sigorta Değerinin Belirlenmesinde Özel Durum (Takseli Sigorta) ve Sigorta Bedelinin Sigorta Değerine Eşit Olmamasının Sonuçları.....	173
2.2.4.1. Takseli sigorta	173
2.2.4.2. Menfaat değeri altında sigorta (Eksik sigorta).....	173
2.2.4.3. Aşkın sigorta	174

2.3. Teminat Kapsam ve Koşullarının Belirlenmesi.....	175
2.4. Sigortacının Tazminat veya Bedel Ödeme Borcunu İfa Zamanı.....	176
2.5. İspat Yükünün Dağılımı	179
2.6. Sigortacının Ödeme Yapma Borcunun İfasında İzlenen Usul.....	182
2.7. Rizikonun Gerçekleşmesindeki Kusurun Sigortacının Ödeme Yapma Borcuna Etkisi	183
2.8. Türk Ticaret Kanununda Zamanaşımı Düzenlemesi .	186
2.8.1. Genel Olarak	186
2.8.2. TTK 1420 ve TTK 1482. Maddelerinin Uygulama Alanının Belirlenmesi	188
2.8.2.1. İki Yıllık Zamanaşımı Süresinin Uygulanacağı Taleplerin Kapsamının Belirlenmesi	188
2.8.2.2. Altı ve On Yıllık “Üst” Zamanaşımı Sürelerinin Uygulama Alanının Belirlenmesi	189
2.8.3. Zamanaşımı Sürelerinin Başlamasına İlişkin Esaslar	190
2.8.3.1. İki Yıllık Zamanaşımı Süresinin Başlama Anının Belirlenmesi	190
2.8.3.2. Altı Yıllık Zamanaşımı Süresinin Başlaması	192
2.8.3.3. Sorumluluk Sigortalarında On Yıllık Üst Sürenin Başlamasına İlişkin Esaslar	193
2.8.4. Sorumluluk Sigortalarında İki ve On Yıllık Süreler Arasındaki İlişki	193
2.8.5. Zamanaşımı Süresinin İşlemesine ve Sona Ermesine İlişkin Esaslar	194
2.8.5.1. Zamanaşımının Durması	194
2.8.5.2. Zamanaşımının Kesilmesi	195
§5. BİRDEN ÇOK SİGORTA	197
I. Müşterek Sigorta	197
II. Çifte Sigorta.....	198

III. Kısmi Sigorta.....	200
§6. SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	203
I. Sigorta Sözleşmesinin Süresinin Sona Ermesi	203
II. Tarafların Anlaşarak Sözleşmeyi Sona Erdirmesi (İkale)	203
III. Rizikonun Gerçekleşmesi	203
IV. Tarafların Acze Düşmesi (TTK. m 1417)	204
V. Sigortacının İflas Etmesi	205
§7. SİGORTACININ KANUNİ HALEFİYETİ	207
I. Sigortacının Kanuni Halefiyeti ve Amacı	207
II. Halefiyet Şartları	208
1. Sigorta Tazminatının Ödenmiş Olması	208
2. Sigortalının Gerçekleşen Zarardan Dolayı Sorumlulara Karşı Dava Hakkına Sahip Olması	210
III. Kanuni Halefiyete Dayanan Rücu Hakkının, Hakkın İleri Sürülebileceği Kişi (Hakkın Muhatabı) Bakımından Sınırlandırılması	215
IV. Sigortalının Bakiye Zararı İçin Tazminat Talep Hakkını Koruması.....	216
V. Rücu Hakkının Sigortalı Aleyhine Kullanılıp Kullanılamayacağı Sorunu.....	217
VI. Düzenlemenin Emredici Niteliğinin Anlamı	218
VII. Sorumluluk Sigortalarında Sigortacının Kanuni Halefiyeti.....	219
§8. SİGORTA TAHKİMİ.....	221
I. Sigortacılık Tahkimine Başvuru Koşulları.....	221
II. Sigorta Tahkimine Başvurunun Gerçekleştirilmesi.....	222
III. İnceleme ve Tahkim Yargılamasının Yapılmasına İlişkin Esaslar	223